

ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

Δρακομαθιουλάκης Δημ. Μιχαήλ

Νοσηλευτής Α΄, Μονάδα Στεφανιαίας Φροντίδας, Αρεταίειο Νοσοκομείο Λευκωσίας, Κύπρος
Ιδρυτικό Μέλος, Μητρώο Εκπαιδευτών Νεολαίας, Ελληνική Εθνική Υπηρεσία Προγραμμάτων
Ευρωπαϊκής Ένωσης «Νέα Γενιά σε Δράση» και «Eurodesk», Ινστιτούτο Νεολαίας, Ελλάδα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Πρόγραμμα «Νέα Γενιά σε Δράση» 2007-2013 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ένα από τα μεγαλύτερα στους Τομείς της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης και της Νεολαίας. Στα πλαίσια της δεύτερης δράσης του, της Ευρωπαϊκής Εθελοντικής Υπηρεσίας (ΕΕΥ), Νέοι ηλικίας 18-30 ετών έχουν την δυνατότητα να συμμετάσχουν σε ένα εθελοντικό κοινωφελές μη κερδοσκοπικό Σχέδιο (Project) μη τυπικής αγωγής, το οποίο πραγματοποιείται σε κάποια άλλη χώρα, για μία περίοδο λίγων εβδομάδων έως και ενός χρόνου.

Οι θεματικές των Σχεδίων ΕΕΥ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, αλλά πολλές φορές έχουν άμεση σχέση με την Υγεία, ιδίως με τους τομείς της Πρόληψης/ Προαγωγής Υγείας, της Εξάρτησης από Ουσίες, της Ψυχικής Υγείας, της Κοινωνικής Μέριμνας.

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να διερευνηθούν πιθανά οφέλη από τα σχετικά με την Υγεία Σχέδια ΕΕΥ για τους φοιτητές και επαγγελματίες Υγείας, για άλλους συμμετέχοντες και για τον γενικό ή ειδικούς πληθυσμούς, και στόχοι της το να παρουσιασθούν περιληπτικά οι βασικές αρχές που διέπουν την Μη Τυπική Αγωγή, να παρουσιασθεί περιληπτικά η Δράση της ΕΕΥ, να παρουσιασθούν Σχέδια ΕΕΥ που έχουν άμεση σχέση με την Υγεία και να παρουσιασθούν πιθανά οφέλη για τους φοιτητές και επαγγελματίες Υγείας, για άλλους συμμετέχοντες και για τον γενικό ή ειδικούς πληθυσμούς.

Συμπερασματικά, η ΕΕΥ δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι υποκαθιστά τον ρόλο της Τυπικής Αγωγής στην εκπαίδευση επαγγελματιών Υγείας και ιδίως Νοσηλευτών. Μπορεί να έχει, όμως, σημαντικό ρόλο στην διεύρυνση των ικανοτήτων τους και στην δημιουργία μιας πιο «ανοιχτής» επαγγελματικής κουλτούρας αλλά και στην ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού σε θέματα Υγείας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Δια Βίου Μάθηση, Μη Τυπική Αγωγή, Νοσηλευτική Εκπαίδευση, Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η Ελληνική βιβλιογραφία έχει ασχοληθεί αρκετές φορές με την απόδοση στην Ελληνική γλώσσα όρων λατινογενούς προέλευσης που σχετίζονται με την Εκπαίδευση, την Παιδεία, την Αγωγή, την Διαπαιδαγώγηση, την Μόρφωση, την Κατάρτιση, την Επιμόρφωση και την Μάθηση (Δρακομαθιουλάκης, 2007, Πετρόπουλος και συν., 2008). Σκοπός της παρούσης εργασίας δεν είναι η ενασχόληση με τα εννοιολογικά και επιστημολογικά αυτά θέματα.

Οφείλουμε, όμως, να διευκρινίσουμε ότι για τις ανάγκες τις δεχόμαστε ότι ο Αγγλικός όρος «Education» αντιστοιχεί προς τον Ελληνικό «Αγωγή» κι ότι οι Αγγλικοί όροι «Formal Education», «Informal Education» και «Non Formal Education» αντιστοιχούν στους Ελληνικούς όρους «Τυπική Αγωγή», «Άτυπη Αγωγή» και «Μη Τυπική Αγωγή».

Ο όρος **Αγωγή** έχει ευρύ εννοιολογικό περιεχόμενο και μπορεί να ορισθεί ως «υπό την ευρεία έννοια, μία δια βίου διαδικασία που επιτρέπει την σφαιρική και συνεχή ανάπτυξη των ικανοτήτων ενός προσώπου, τόσο ως άτομο όσο και ως μέλος της κοινωνίας. Αντιθέτως προς την κρατούσα άποψη, εκτείνεται αρκετά πέρα από την επίσημη εκπαίδευση (δηλαδή το σχολείο), τόσο ως προς το πεδίο όσο και ως προς την διάρκεια δράσης. Στόχος της είναι η συμβολή στην πλήρη ανάπτυξη ενός αυτόνομου, αλληλέγγυου, υπεύθυνου και με αρχές προσώπου» (OMMS, 1998:2, WOSM,

1998:2. Ο ορισμός αυτός αποτελεί βελτίωση προγενεστέρου που παρατίθεται στο Alliance, 1997). Η UNESCO διακρίνει **τέσσερις Πυλώνες** τους οποίους βασίζεται η Αγωγή, υπό αυτή την ευρεία έννοιά της (Delors, 1996, OMMS, 1998, WOSM, 1998, Δρακομαθιουλάκης, 2007, Πετρόπουλος και συν., 2008):

1. Μαθαίνω να Γνωρίζω (ο οποίος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και το Μαθαίνω να Μαθαίνω¹).

2. Μαθαίνω να Κάνω (ο οποίος περιλαμβάνει όχι μόνο τεχνικές δεξιότητες αλλά και ικανότητες ζωής για την ανάπτυξη διαπροσωπικών και ομαδικών σχέσεων).

3. Μαθαίνω να Ζω Μαζί (ο οποίος περιλαμβάνει εκτός των άλλων την ανάπτυξη ικανοτήτων ομαδικής εργασίας και τον σεβασμό στις αρχές της δημοκρατίας, της ειρήνης και της δικαιοσύνης).

4. Μαθαίνω να Είμαι (ο οποίος εμπεριέχει την πλήρη και αυτόνομη ανάπτυξη της προσωπικότητας).

Μάλιστα η UNESCO (Delors, 1996) διακρίνει **τρεις διαφορετικούς τύπους ή μορφές Αγωγής**: Τυπική, Άτυπη και Μη Τυπική, με την πρώτη να ταυτίζεται με το επίσημο εκπαιδευτικό σύστημα, ενώ η δεύτερη ταυτίζεται με την καθημερινή φυσική διαδικασία μάθησης².

Η Μη Τυπική Αγωγή «είναι η εκτός καθιερωμένου επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος οργανωμένη παιδαγωγική δραστηριότητα, η οποία είναι προορισμένη να εξυπηρετήσει σαφώς προσδιοριζόμενες μαθησιακές ομάδες με σαφώς προσδιοριζόμενους μαθησιακούς στόχους» (Delors, 1996).

Πέραν αυτού του ορισμού, όμως, ο οποίος παρουσιάζει την Μη Τυπική Αγωγή σε σχέση με τους άλλους δύο τύπους Αγωγής, οι Pinto & Pereira (s.a.) έχουν δείξει ότι η Μη Τυπική Αγωγή μπορεί να ιδωθεί υπό **τέσσερις οπτικές γωνίες θεώρησης της Μη Τυπικής Αγωγής**, αναλόγως του υποβάθρου του εκάστοτε προσώπου ή φορέα. Οι τέσσερις αυτές οπτικές γωνίες είναι:

1. Τομέας (Sector). Βασισμένη στον παραπάνω ορισμό, η θεώρηση αυτή θέλει κάθε μορφή οργανωμένης εξωσχολικής παιδαγωγικής δραστηριότητας να θεωρείται Μη Τυπική Αγωγή. Είναι η παλαιότερη, η παραδοσιακή μορφή ορισμού της Μη Τυπικής Αγωγής.

2. Πρόγραμμα (Programa). Βάσει αυτής της θεώρησης, η Μη Τυπική Αγωγή είναι Παιδαγωγικά Προγράμματα τα οποία καλύπτουν κενά και ελλείψεις του Επίσημου Εκπαιδευτικού Συστήματος και των Παιδαγωγικών Πολιτικών.

3. Μεθοδολογία (Metodologia). Βάσει αυτής της θεώρησης, η Μη Τυπική Αγωγή είναι ένα ευχάριστο σύνολο διαδραστικών συμμετοχικών μεθόδων Εμπειρικής (κυρίως) Μάθησης.

4. Διαδικασία Μετασηματισμού/ Μεταμόρφωσης (Processo de Transformação). Βάσει αυτής της θεώρησης η Μη Τυπική Αγωγή είναι μία διαδικασία μετασηματισμού, μεταμόρφωσης, εξέλιξης, ανάπτυξης και βελτίωσης του προσώπου και της κοινωνίας.

Από τα παραπάνω γίνεται νομίζουμε εμφανές ότι η Μη Τυπική Αγωγή βασίζεται εν πολλοίς στην **Εμπειρική/ Βιωματική Μάθηση** (Smith, 2001 και Σπανακά, 2008), δίνοντας έμφαση στην **ανάπτυξη Ικανοτήτων (Competencies)**, οι οποίες αποτελούν τον αναλόγως του εκάστοτε συγκεκριμένου (context) κατάλληλο συνδυασμό Γνώσεων (Knowledge), Δεξιοτήτων (Skills) και Στάσεων Συμπεριφοράς (Attitudes) (Δρακομαθιουλάκης, 2008).

Εξάλλου, κύριοι **φορείς της Μη Τυπικής Αγωγής** είναι οι διάφοροι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί και οι διάφορες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με τους Οργανισμούς και τις Οργανώσεις Νεολαίας να έχουν κύριο και καίριο ρόλο σε αυτήν.

Η αξία της Μη Τυπικής Αγωγής στην διαμόρφωση κυρίως των Νέων και η συμβολή της στην ανάπτυξη της κοινωνίας έχουν αρχίσει πλέον να αναγνωρίζονται σε διεθνές και Ευρωπαϊκό επίπεδο, με την χάραξη σχετικών πολιτικών και την δημιουργία σχετικών εργαλείων (Alliance, 1997, YFJ, 1999 και 2005, ΕΕπ, 2001, EC, 2005 και 2007, OECD, 2005, Schild, 2005, EE, 2006a

1 Δηλαδή, τις λεγόμενες Μεταγνωστικές Ικανότητες.

2 Γι' αυτόν τον λόγο υπάρχουν μελετητές που δέχονται ότι υπάρχει Τυπική και Μη Τυπική Αγωγή, αλλά όχι και Άτυπη Αγωγή, μόνο Άτυπη Μάθηση.

και 2006c, CoE, 2007, Taylor, 2007, Δρακομαθιουλάκης, 2008, Coertjens, Novosadova & Pinto, 2008, Krezios & Ambrozy, 2008, Nomikou, 2008).

2. ΜΗ ΤΥΠΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ

Όπως έχει ήδη σημειωθεί, κύριοι φορείς της Μη Τυπικής Αγωγής είναι οι διάφοροι/ διάφορες Μ.Κ.Ο. . Πέραν των παλαιών, «παραδοσιακά γνωστών» Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται στον Τομέα της Υγείας, όπως είναι, π.χ., ο Ερυθρός Σταυρός, υπάρχει πλέον μία πληθώρα Μ.Κ.Ο., κυρίως δε Μ.Κ.Ο. Νεολαίας, που δραστηριοποιούνται και στην Υγεία, ενασχολούμενες συνήθως με ειδικές ομάδες πληθυσμού ή χάραξη πολιτικών υγείας (Pinto & Gómez, 2009).

Εξάλλου, παλαιοί, «παραδοσιακά γνωστοί» Μ.Κ.Ο. Νεολαίας, όπως οι Πρόσκοποι, αναπτύσσουν όλο και περισσότερο τα προγράμματά τους ώστε να συμπεριλαμβάνουν θέματα σχετικά με την Υγεία ή να είναι προσιτά σε ειδικούς πληθυσμούς (WOSM, 2000, 2008a, 2008b και 2008c).

Έχοντας τα παραπάνω κατά νου, αξίζει να δούμε την Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία, το πλαίσιο και τις δυνατότητες που προσφέρει στον Τομέα της Υγείας.

3. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία (ΕΕΥ) είναι μία από τις Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους Τομείς της Εκπαίδευσης, της Κατάρτισης και της Νεολαίας. Η Δράση ξεκίνησε πιλοτικά το 1996, μετετράπη σε αυτόνομο Πρόγραμμα το 1998 (ΕΚ, 1998), εντάχθηκε ως Δράση 2 στο Πρόγραμμα ΝΕΟΛΑΙΑ (2000–2006) (ΕΚ, 2000) και είναι πλέον η δεύτερη από τις πέντε Δράσεις του Προγράμματος «Νέα Γενιά σε Δράση» (2007–2013) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ, 2006b).

«**Στόχος της Ευρωπαϊκής Εθελοντικής Υπηρεσίας (ΕΕΥ)** είναι η ανάπτυξη της αλληλεγγύης και η προαγωγή της ιδιότητας του ενεργού πολίτη³ και της αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των νέων» (ΕΕπ, 2008:61).

Στα πλαίσια της ΕΕΥ, Νέοι ηλικίας 18-30 ετών έχουν την δυνατότητα να συμμετάσχουν σε ένα **εθελοντικό κοινωφές μη κερδοσκοπικό Σχέδιο (Project) μη τυπικής αγωγής**, το οποίο πραγματοποιείται σε κάποια άλλη χώρα, για μία περίοδο λίγων εβδομάδων έως και ενός χρόνου. Στους Εθελοντές παρέχονται διαμονή, διατροφή, έξοδα μετακινήσεων σχετικών με το σχέδιο, ιατροφαρμακευτική και αστικής ευθύνης ασφάλιση, καθώς κι ένα συμβολικό ποσό για μικροέξοδα (pocket money). Παράλληλα, έχουν την ευκαιρία συμμετοχής στον Κύκλο Κατάρτισης και Αξιολόγησης της ΕΕΥ, αλλά και την παρακολούθηση μαθημάτων γλώσσας, εάν είναι απαραίτητο.

Ο Κύκλος Κατάρτισης και Αξιολόγησης της ΕΕΥ (ΕΕπ, 2008:61) στοχεύει, εκτός των άλλων, στο «να παράσχει στους νεαρούς Εθελοντές συνεχή καθοδήγηση και υποστήριξη καθ' όλη την μακροπρόθεσμη προοπτική μίας περιόδου εθελοντικής υπηρεσίας» (ΕΕ, 2004:9) και περιλαμβάνει την Προ της Αναχώρησης Κατάρτιση ΕΕΥ (EVS Pre-Departure Training), την Κατά την Άφιξη Κατάρτιση ΕΕΥ (EVS On Arrival Training), την Ενδιάμεση Αξιολόγηση ΕΕΥ (EVS Mid-Term Evaluation) και την Τελική Αξιολόγηση ΕΕΥ (EVS Final Evaluation).

Με το πέρας της Εθελοντικής τους Υπηρεσίας, οι Εθελοντές δικαιούνται να λάβουν ένα **Πιστοποιητικό «Youthpass»**. «Μέσω του πιστοποιητικού Youthpass, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διασφαλίζει ότι η μαθησιακή εμπειρία, που αποκτάται στο πλαίσιο του προγράμματος, αναγνωρίζεται ως εκπαιδευτική εμπειρία και ως περίοδος ανεπίσημης και μη τυπικής μάθησης. Το εν λόγω έγγραφο μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμο για τη μελλοντική εκπαιδευτική ή επαγγελματική πορεία του συμμετέχοντα» (ΕΕπ, 2008:12).

Αν και το Youthpass δεν είναι ένα έγγραφο το οποίο δίνει συγκεκριμένα δικαιώματα στον κάτοχο

3 «Ιδιότητα του Πολίτη»: Ελληνική απόδοση του Αγγλικού όρου «Citizenship». Για την Ελληνική γλώσσα έχουν προταθεί και οι όροι «Πολιτικότητα» και «Πολιτειακότητα». Αντιστοίχως, «Ιδιότητα του Ενεργού Πολίτη»: Ελληνική απόδοση του Αγγλικού όρου «Active Citizenship». Βλ. σχετικό ορισμό της «European Citizenship», «Ιδιότητας του Ευρωπαϊού Πολίτη», στο Partnership, 2009.

του, ούτε υποκαθιστά οιοδήποτε έγγραφο παρέχει η Τυπική Αγωγή (von Hebel et al, 2009:5), είναι η πρώτη επίσημη μορφή αναγνώρισης της Μη Τυπικής Αγωγής σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι καίριο λόγο για το περιεχόμενο του πιστοποιητικού έχει ο δικαιούχος του, ο οποίος αυτοαξιολογεί τα μαθησιακά του επιτεύγματα κατά την σύνταξη του εγγράφου.

4. ΣΧΕΔΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Μία σύντομη έρευνα στην Ευρωπαϊκή Βάση Δεδομένων για τους πιστοποιημένους φορείς ΕΕΥ (EC, 2009) δείχνει ένα σύνολο τεσσάρων χιλιάδων εκατόν τριάντα επτά (4.137) φορέων ενεργών σε είκοσι εννέα (29) θεματικές Σχεδίων (Projects), από τους οποίους οι διακόσιοι ογδόντα τρεις (283) δραστηριοποιούνται στην θεματική της Υγείας (Health), πεντακόσιοι ένας (501) σ' αυτήν της Αναπηρίας (Disability) και ένας (1) στην Καταπολέμηση της Χρήσης Ουσιών (Anti-drugs/ Substance Abuse).

Εξ αυτών, στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται οκτώ (8) φορείς στην θεματική της Υγείας, δεκατριείς (13) στην Αναπηρία και κανένας (0) στην Καταπολέμηση της Χρήσης Ουσιών. Δυστυχώς, στην Κύπρο δεν υπάρχει ούτε ένας πιστοποιημένος φορέας ΕΕΥ και άρα δεν υλοποιείται κανένα Σχέδιο. Τα παραπάνω στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχουν σαφή περιθώρια βελτίωσης σε Ελλάδα και Κύπρο.

Παράλληλα, η αναζήτηση Σχεδίων που είναι εναρμονισμένα με την προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Ένταξη (Inclusion) της Νεολαίας, δείχνει ότι τετρακόσιοι εξήντα οκτώ (468) φορείς δηλώνουν ότι μπορούν να δεχθούν συμμετέχοντες με Αναπηρία (Disability και Disabled), χίλιοι διακόσιοι σαράντα επτά (1247) φορείς μπορούν να δεχθούν συμμετέχοντες με Προβλήματα Υγείας (Health Problems) και τέσσερις (4) φορείς μπορούν να δεχθούν συμμετέχοντες με Λιγότερες Ευκαιρίες και Αναπηρίες (Less Opportunities and Disabled).

5. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ «LET'S OPEN LIFE FOR THEM» (ΠΟΛΩΝΙΑ)

Το Σχέδιο «Let's open life for them» («Otwórzmy przed nimi Śycie») με κωδικό αναφοράς HEI Ref: 2006-PL-65 είναι ένα καλό παράδειγμα σχεδίου ΕΕΥ που σχετίζεται με την θεματική της Υγείας, στο οποίο ο γράφων είχε την ευτυχία να συμμετάσχει προσωπικά.

Το σχέδιο υλοποιείται στην πόλη Κοσάλιν (Koszalin) της Πολωνίας, από την Πολωνική Ένωση για τα Ψυχικώς Ανάπηρα Πρόσωπα (Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym/ Polish Association for the Mentally Disabled People) και συγκεκριμένα από το Εργαστήριο Εργασιοθεραπείας υπ' αριθμ. 1 (Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 1/ Workshop of Occupational Therapy No 1) του Παραρτήματος στο Κοσάλιν (Kolo w Koszalinie/ Annex in Koszalin) με συντονισμό από την Ένωση «Η ΕΥΡΩΠΗ της Νεολαίας» (Stowarzyszenie «EUROPA mlodych»/ Association «EUROPE of the Youth»).

Το Εργαστήριο έχει ως μέλη του πρόσωπα με αυτισμό, σύνδρομο Ντάουν (Down), νευροπάθειες, κώφωση, μαθησιακές δυσκολίες, τα οποία, αναλόγως της βαρύτητας της κατάστασής τους απασχολούνται σε διάφορα υπο-εργαστήρια, όπως γλυπτικής, ξυλουργικής, καλαθοπλεκτικής, ζωγραφικής, τυπογραφίας, κοπτικής-ραπτικής. Για την απασχόλησή τους αυτή λαμβάνουν έναν μικρό μισθό, ενώ το Εργαστήριο έχει έσοδα κι από τις πωλήσεις των ειδών που κατασκευάζουν τα μέλη του.

Παράλληλα, διεξάγονται δραστηριότητες στην κοινότητα, όπως εργαστήρια λογοτεχνίας σε συνεργασία με την Δημοτική Βιβλιοθήκη του Κοσάλιν, συμμετοχή στον Πολωνικό Διαγωνισμό Θεάτρου για Πρόσωπα με Αναπηρίες, δημόσιος εορτασμός της Ημέρας Προσώπων με Ψυχικές Αναπηρίες, εκδρομές.

Το εργαστήριο διαθέτει επίσης κήπο, όπου κάποια μέλη δραστηριοποιούνται ως κηπουροί, γυμναστήριο, κλειστό γήπεδο και εντευκτήριο.

Η όλη λειτουργία του, πέραν των ειδικά εκπαιδευμένων Εκπαιδευτών των υπο-εργαστηρίων,

υποστηρίζεται από Ψυχολόγο, Κοινωνικό Λειτουργό και φυσικά Νοσηλεύτη, ενώ υπάρχει συνεργασία με εξωτερικούς Ψυχιάτρους και Νευρολόγους, κατά περίπτωση.

Οι συμμετέχοντες Εθελοντές έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε κάποιο ή κάποια από τα υποεργαστήρια, με κύριο ρόλο την ενθάρρυνση των μελών τους για ενεργό συμμετοχή. Επίσης, έχουν την δυνατότητα, σε συνεργασία με τον ή την Μέντορά τους, να διοργανώσουν κάποιο είδος ειδικής δραστηριότητας ή για τα μέλη του Εργαστηρίου.

6. ΠΙΘΑΝΑ ΟΦΕΛΗ

Τα πιθανά οφέλη από τα Σχέδια ΕΕΥ που σχετίζονται με την Υγεία μπορούμε να τα διακρίνουμε σε:

Πιθανά οφέλη για όλους τους συμμετέχοντες Εθελοντές.

Αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν:

1. Επαφή με μία άλλη Ευρωπαϊκή κουλτούρα και ανάπτυξη διαπολιτισμικών ικανοτήτων μέσω βιωματικής διαπολιτισμικής μάθησης.
2. Ενεργός συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα και προβλήματα μία άλλης Ευρωπαϊκής κοινότητας και ανάπτυξη του αισθήματος του Ευρωπαίου Πολίτη.
3. Εκμάθηση μίας άλλης γλώσσας και εν γένει ανάπτυξη επικοινωνιακών ικανοτήτων.
4. Ανάπτυξη ηγετικών ικανοτήτων και ικανοτήτων διαχείρισης σχεδίων.
5. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για θέματα Υγείας που απασχολούν την Ευρώπη.

Πιθανά οφέλη για τους συμμετέχοντες Εθελοντές οι οποίοι είναι φοιτητές ή επαγγελματίες Υγείας.

Εκτός των παραπάνω, οι φοιτητές ή επαγγελματίες Υγείας που συμμετέχουν ως Εθελοντές μπορούν να κερδίσουν και τα παρακάτω οφέλη:

1. Επαφή με ένα άλλο Ευρωπαϊκό Σύστημα Υγείας ή, έστω, με κάποιες από τις δομές του.
2. Συνεργασία με συναδέλφους ή/και μελλοντικούς συναδέλφους ή άλλους επιστήμονες Υγείας από άλλη Ευρωπαϊκή χώρα.
3. Ανάπτυξη μιας πιο «ανοιχτής» επαγγελματικής κουλτούρας.

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να επιστήσουμε την προσοχή στο γεγονός ότι, παρά τα παραπάνω δυναμικά οφέλη, η ΕΕΥ δεν είναι, μεταξύ άλλων, ούτε περίοδος πρακτικής άσκησης σε επιχείρηση, ούτε αμειβόμενη εργασία (και δεν πρέπει να αντικαθιστά θέσεις αμειβόμενης εργασίας), ούτε εκμετάλλευση φθηνού εργατικού δυναμικού, ούτε περίοδος μελέτης ή επαγγελματικής κατάρτισης στο εξωτερικό (ΕΕπ, 2008:62).

Πιθανά οφέλη για τους ειδικούς πληθυσμούς στους οποίους απευθύνονται τα Σχέδια ΕΕΥ.

Οι ειδικοί πληθυσμοί στους οποίους απευθύνονται τα Σχέδια ΕΕΥ που σχετίζονται με την Υγεία μπορούν να έχουν τα παρακάτω οφέλη:

1. Συνειδητοποίηση της δυναμικής που υπάρχει σε τοπικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.
2. Άρση του κοινωνικού αποκλεισμού που πιθανώς βιώνουν και συμβολή στην βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης.

Πιθανά οφέλη για τον γενικό πληθυσμό.

Ο γενικός πληθυσμός μπορεί επίσης να επωφεληθεί πολλαπλώς από τα Σχέδια αυτά. Ενδεικτικά:

1. Ευαισθητοποίηση για διάφορα θέματα σχετικά με την Υγεία, όπως, π.χ., η χρήση ουσιών.
2. Ευαισθητοποίηση για διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι διάφοροι ειδικοί πληθυσμοί, όπως, π.χ., τα πρόσωπα με αναπηρίες.
3. Συνειδητοποίηση της δυναμικής που υπάρχει σε τοπικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τα θέματα αυτά και συμβολή στην βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, η Μη Τυπική Αγωγή, γενικώς, και η ΕΕΥ, ειδικότερα, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι υποκαθιστούν τον ρόλο της Τυπικής Αγωγής στην εκπαίδευση επαγγελματιών Υγείας και ιδίως Νοσηλευτών. Μπορούν να έχουν, όμως, σημαντικό ρόλο στην διεύρυνση των ικανοτήτων τους και στην δημιουργία μιας πιο «ανοιχτής» επαγγελματικής κουλτούρας.

Επίσης, μπορούν να έχουν σημαντικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού σε θέματα Υγείας, αλλά και στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού που βιώνουν ειδικοί πληθυσμοί, όπως πρόσωπα με αναπηρίες, πρώην χρήστες ουσιών, ψυχικά ασθενείς.

Η μικρή συμμετοχή φορέων από Ελλάδα και Κύπρο στην δράση της ΕΕΥ, τουλάχιστον σε σχέση με την θεματική της Υγείας, πρέπει αφενός να προβληματίσει, αφετέρου δείχνει ότι υπάρχουν σαφή περιθώρια βελτίωσης της υπάρχουσας κατάστασης.

Τέλος, πιστεύουμε ότι θα είχε ενδιαφέρον η συστηματική διερεύνηση του κατά πόσον τα πιθανά οφέλη από τα Σχέδια ΕΕΥ που περιγράψαμε παραπάνω είναι και πραγματικά οφέλη, μ' άλλα λόγια η διερεύνηση του κατά πόσον τα Σχέδια ΕΕΥ που σχετίζονται με την Υγεία είναι επιτυχή ή όχι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δρακομαθιουλάκης, Μιχαήλ Δημ. (2007). Νέες Τεχνολογίες & Νοσηλευτική Εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η Χρήση της Πληροφορικής στην Ελληνική Ακαδημαϊκή Νοσηλευτική Εκπαίδευση. Ερευνητική Πτυχιακή Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Νοσηλευτικής της Σχολής Επαγγελματιών Υγείας & Πρόνοιας του Ανωτάτου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης με εισηγητή τον Δρ. Εμμανουήλ Γιαχνάκη. Ηράκλειο Κρήτης, Ιανουάριος 2007. Διαθέσιμη στο <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sevp/nos/2007/DrakomathioulakisMichael/document/Drakomathioulakis2007.pdf>.
- Δρακομαθιουλάκης, Μιχαήλ Δημ. (2008). Οι Βασικές Ικανότητες. Αναγνωρίζοντας την Μη Τυπική Μάθηση στην Ευρώπη, στα Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Ο Ρόλος της Τυπικής Εκπαίδευσης, της Μη Τυπικής και της Άτυπης Μάθησης στην διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών και εφήβων. Τα νέα δεδομένα στα χαρακτηριστικά της ηλικίας», Αθήνα, 8-9 Νοεμβρίου 2008.
- Ευρωπαϊκές Κοινότητες (1998). Απόφαση αριθ. 1686/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουλίου 1998 για τη θέσπιση προγράμματος κοινοτικής δράσης «Ευρωπαϊκή εθελοντική υπηρεσία των νέων». Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 214/1, 31.7.98. Διαθέσιμη για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:214:0001:0011:EL:PDF>.
- Ευρωπαϊκές Κοινότητες (2000). Απόφαση αριθ. 1031/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Απριλίου 2000 για τη θέσπιση του προγράμματος κοινοτικής δράσης «Νεολαία». Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 117/1, 18.5.2000. Διαθέσιμη για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:117:0001:0010:EL:PDF>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2006α). Ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των κρατών μελών, συναρκομένων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με την αναγνώριση της αξίας της ανεπίσημης και άτυπης μάθησης στον τομέα της νεολαίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (2006/C 168/01). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C 168/1, 20.7.2006. Διαθέσιμο για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:168:0001:0003:EL:PDF>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2006β). Απόφαση αριθ. 1719/2006/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Νοεμβρίου 2006 για τη θέσπιση του προγράμματος «Νεολαία εν δράσει» για την περίοδο 2007-2013. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 327/30, 24.11.2006. Διαθέσιμη για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:327:0030:0044:EL:PDF>.
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2006γ). Σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες της δια βίου μάθησης (2006/962/ΕΚ). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 394/10, 30.12.2006. Διαθέσιμη για μεταφόρτωση στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EL:PDF>.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2001). Λευκό Βιβλίο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Μια Νέα Πνοή για την Ευρωπαϊκή Νεολαία. Διαθέσιμο για μεταφόρτωση στο: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/el/com/2001/com2001_0681e101.pdf.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2008). Οδηγός Προγράμματος «Νέα Γενιά σε Δράση» (Έκδοση σε ισχύ από 1η Ιανουαρίου 2009), Ελληνική Έκδοση. Διαθέσιμος για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο http://ec.europa.eu/youth/youth-in-action-programme/doc443_en.htm.
- Πετρόπουλος, Ανδρέας Χ. , Χουρδάκης, Γεώργιος , Αννίνου, Χρυσούλα , Ορφανάκος, Κωνσταντίνος , Αφεντάκης, Ανδρέας , Βαφέτης, Κωνσταντίνος , Ανδρεάδης, Νικόλαος , Χαρίτος, Αλέξης , Μπιμπής, Ελευθέριος , Παστιδής, Γιώργος & Κανέτης, Ισίδωρος (2008). Ελληνικός Προσοκοπισμός: μία αρχαία εναλλακτική παιδαγωγική μέθοδος, με

- πρωτότυπο εκπαιδευτικό χαρακτήρα, στα Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Ο Ρόλος της Τυπικής Εκπαίδευσης, της Μη Τυπικής και της Άτυπης Μάθησης στην διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών και εφήβων. Τα νέα δεδομένα στα χαρακτηριστικά της ηλικίας», Αθήνα, 8-9 Νοεμβρίου 2008.
- Σπανακά, Αδαμαντία (2008). Ένας εμπειρικός κύκλος μάθησης, στα Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου «Ο Ρόλος της Τυπικής Εκπαίδευσης, της Μη Τυπικής και της Άτυπης Μάθησης στην διαμόρφωση της προσωπικότητας των παιδιών και εφήβων. Τα νέα δεδομένα στα χαρακτηριστικά της ηλικίας», Αθήνα, 8-9 Νοεμβρίου 2008.
 - Alliance of Youth CEOs (1997). The Education of Young People. A Statement at the dawn of the 21st Century. Geneva & London. Available at http://www.scout.org/en/content/download/2315/24080/file/nonformal_education_e.pdf.
 - Coertjens, Maarten, Novosadova, Monika & Pinto, Diogo (2008). The Sunshine Report on Non-Formal Education. European Youth Forum, Brussels. Available on-line for downloading at http://www.youthforum.org/fr/system/files/yfj_public/other_reports/en/NFE.pdf.
 - Council of Europe (2007). Mini-Compendium on Non-Formal Education. Strasbourg, April 2007. Available on-line for downloading at http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Portfolio/Compendium_NFE_en.pdf.
 - Delors, Jacques (1996). Learning: The Treasure Within – Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century (Highlights). Διαθέσιμη για μεταφόρτωση στον ιστοχώρο http://www.unesco.org/delors/delors_e.pdf.
 - European Commission (2004). EVS Volunteer Training: Guidelines and Minimum Quality Standards, November 2004. Available for downloading at http://eacea.ec.europa.eu/youth/library/documents/evs/VolTrain_guide_en.pdf.
 - European Commission (2005). European Youth Pact. Available at http://ec.europa.eu/youth/pdf/doc423_en.pdf.
 - European Commission (2007). European Reference Framework: Key Competences for Lifelong Learning. Available on-line for downloading at http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/l1-learning/keycomp_en.pdf.
 - European Commission (2009). The European Database on EVS accredited organisations. Last update: 06/01/2009. Available on-line at http://ec.europa.eu/youth/evs/aod/hei_en.cfm. Last accessed on 09/11/2009.
 - European Youth Forum (1999). Building Bridges For Learning – The Recognition and Value of Non-Formal Education. Available on-line for downloading at http://youthforum.org/Downloads/policy_docs/learner-centred_education/study_nfe.pdf.
 - European Youth Forum (2005). Policy paper on Recognition of non-formal education: Confirming the real competencies of young people in the knowledge society. Available on-line for downloading at http://www.youthforum.org/Downloads/policy_docs/learner-centred_education/0716-05.pdf.
 - Krezios, Athanasios (Sakis) & Ambrozy Miki (2008). Here2Stay: a handbook on non-formal learning and its social recognition. Available on-line for downloading at http://www.my-learning.gr/admin/files/h2s_electronic_v3.0.pdf.
 - Nomikou, Maria (editor) (2008). NFE Book: The Impact of Non-Formal Education on young people and society. Association des États Généraux des Étudiants de l'Europe. Brussels. Available on-line for downloading at [http://www.karl.aegec.org/Calendar.nsf/07d334f5f50239f6c1256db0006596ac/f400bfe1704254f4c125746f00751121/\\$FILE/nfe%20book.pdf](http://www.karl.aegec.org/Calendar.nsf/07d334f5f50239f6c1256db0006596ac/f400bfe1704254f4c125746f00751121/$FILE/nfe%20book.pdf).
 - Organisation for Economic Co-operation and Development (2005). The Definition and Selection of Key Competencies–Executive Summary. Available on-line for downloading at http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02_parsys.43469_downloadList.2296.DownloadFile.tmp/2005_dskcexecutivesummary_en.pdf.
 - Organisation Mondiale du Mouvement Scout (1998). Principales caractéristiques du Scoutisme. Bureau Mondiale du Scoutisme, Genève, Septembre 1998.
 - Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the Field of Youth (2009). Glossary. Available on-line at <http://www.youth-partnership.net/youth-partnership/glossary.html> (last accessed on 13/11/2009).
 - Pinto, Diogo & Gómez, Marta (editors) (2009). Youth Opinion. Issue 1/2009: Health and Young People. European Youth Forum, Brussels. Available on-line for downloading at http://www.youthforum.org/en/system/files/yfj_public/youth_opinion/en/YO_2009-01.pdf.
 - Pinto, Luis Castanheira & Pereira, Susana Constante (s.a.). Educação Não-Formal para uma Infância Real. Portugal. Disponível on-line para download no http://www.inducar.pt/webpage/contents/pt/ead/Educacao_Nao-Formal_para_uma_Infancia_Real.pdf.
 - Schild, Hans-Joachim (2005). European Framework: Milestones in formal and social recognition of non-formal and informal learning in youth work. Electronic presentation available on-line for downloading at www.salto-youth.net/download/410/Milestones%20Recognition.ppt.
 - Smith, M. K. (2001). David A. Kolb on Experiential Learning, in The Encyclopedia of Informal Education. Available on-line at <http://www.infed.org/biblio/b-explm.htm> (last accessed on 15/08/2009).
 - Taylor, Mark (2007). European Portfolio for youth leaders and youth workers. Council of Europe, Strasbourg, April 2007. Available on-line for downloading at http://www.coe.int/t/dg4/youth/Resources/Portfolio/Portfolio_en.asp.
 - von Hebel, Manfred, Kloosterman, Paul, Markovic, Darko, Taylor, Mark & Bergstein, Rita (2009). Youthpass Guide. SALTO-YOUTH Training and Cooperation Resource Centre, Bonn, March 2009. Available on-line for downloading at

<http://www.youthpass.eu/downloads/13-62-3/Youthpass%20Guide%202009-06-09.pdf> .

- World Organization of the Scout Movement (1998). The Essential Characteristics of Scouting. World Scout Bureau, Geneva, September 1998. Available at http://www.scout.org/en/content/download/13251/115896/file/EssChar_E.pdf .
- World Organization of the Scout Movement (2000). Scouting with the Disabled. World Scout Bureau, Geneva, March 2000. Available on-line at http://www.scout.org/en/content/download/11366/93245/file/Scouts_Disabled_en.pdf .
- World Organization of the Scout Movement (2008a). Guidelines on Scouting for People with Disabilities. World Scout Bureau, February 2008. Available on-line for downloading at http://www.scout.org/en/content/download/11364/93201/file/Guidelines_SCOUT_Disabled_en.pdf .
- World Organization of the Scout Movement (2008b). Guidelines on Scouting for Children in especially difficult circumstances. World Scout Bureau, February 2008. Available on-line for downloading at http://www.scout.org/en/content/download/11403/93478/file/Guidelines_SCOUTS_CEDC_en.pdf .
- World Organization of the Scout Movement (2008c). Report of the World Scientific Congress: Education and Scout Movement: Experiences and Challenges, Geneva, 16-17 November 2007. World Scout Bureau, June 2008. Available on-line for downloading at http://www.scout.org/en/content/download/13607/118547/file/Congress_Report_EN.pdf .

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

- ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση.
- ΕΕπ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- ΕΚ: Ευρωπαϊκές Κοινότητες.
- Alliance: Alliance of the Youth Chief Executive Officers (CEOs).
- CoE: Council of Europe.
- EC: European Commission.
- OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OMMS: Organisation Mondiale du Mouvement Scout.
- Partnership: Partnership between the European Commission and the Council of Europe in the Field of Youth.
- WOSM: World Organization of the Scout Movement.
- YFF: European Youth Forum.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστίες οφείλουμε στον κο Κωνσταντίνο Σπατιώτη, Εκπαιδευτή Νεολαίας, Ιδρυτικό Μέλος του Μητρώου Εκπαιδευτών της Ελληνικής Εθνικής Υπηρεσίας Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης «Νέα Γενιά σε Δράση» και «Eurodesk» του Ινστιτούτου Νεολαίας της Ελλάδος, ο οποίος μας βοήθησε στην αναζήτηση πληροφοριών σχετικών με τα υλοποιούμενα σε Ελλάδα και Κύπρο Σχέδια ΕΕΥ.

Ευχαριστίες, επίσης, στον κο Nuno Da Silva, Εκπαιδευτή Νεολαίας, Μέλος της Δεξαμενής Εκπαιδευτών του Συμβουλίου Νεολαίας της Πορτογαλίας και Μέλος της Δεξαμενής Εκπαιδευτών του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος μας παρείχε πληροφορίες και βιβλιογραφία για το μοντέλο των Pinto & Pereira.

Ευχαριστίες, βεβαίως, στην Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου για την θετική αξιολόγηση της εργασίας μας και στην Οργανωτική Επιτροπή για την άποψη διοργάνωσή του.

Τέλος, σε όποιον και όποια πιθανώς βοήθησε στην υλοποίηση της εργασίας μας και από ανθρώπινο λάθος δεν αναφέραμε παραπάνω.

**NON-FORMAL EDUCATION AND HEALTH:
THE EXAMPLE OF THE EUROPEAN VOLUNTARY SERVICE**

Michail Dim. Drakomathioulakis

1st Grade Nurse, Coronary Care Unit, Aretaeio Hospital, Nicosia, Cyprus
Founder Member, Pool of Youth Trainers, Hellenic National Agency of the European Union «Youth in Action» and «Eurodesk» Programmes, Institute for Youth, Hellas (Greece)

ABSTRACT

The European Commission «Youth in Action» 2007-2013 Programme, one of the biggest in the Sectors of Education, Trainings and Youth, has the European Voluntary Service as its second action. In its framework, Young people aged 18-30 years old, have the opportunity to participate in a voluntary, charity κοινωφελές, non-profit, non-formal education Project, which is implemented in some other county, for a period of few weeks up to one year.

The themes of the EVS Projects cover a wide spectrum, but they often have a direct relation to Health, especially to the fields of the Prevention/ Health Promotion, της Εξάρτησης από Ουσίες, Mental Health, Social Welfare.

The Aim of this paper is to explore possible benefits of the Health-related EVS Projects for the Health students and professionals, for other participants and for the general or specific populations. Its Objectives is to briefly present the basic principles of the Non-Formal Education, to briefly present the Action of the EVS, to present EVS Project that have a direct link to Health and to present possible benefits for the Health students and professionals, for other participants and for the general or specific populations.

Conclusively, EVS can by no means be considered as a substitute for Formal Education and its role in the training of Health professionals, namely Nurses. On the other hand, it can indeed have an important role in widening their competences and in creating a more «open» professional culture, as well as in raising the awareness of the general population on Health-related topics.

KEY-WORDS: Life-long Learning, Non-Formal Education, Nursing Education, European Voluntary Service.